

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ”

ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І АУДИТ»

ЗМІСТ

Вступ	3
1 Теми та погодинний розклад лекцій і самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	5
2 Перелік тем і питань з навчальної дисципліни для самостійного опрацювання.....	7
3 Питання до модульного контролю.....	13
Список літератури.....	16

ВСТУП

Економічний аналіз є конкретною методологічною дисципліною. На його основі вивчають основні закономірності розвитку народного господарства країни, а також окремих його галузей та підприємств. Метою економічного аналізу є вивчення результатів діяльності всіх підприємств і господарських організацій, визначення впливу факторів на показники їх роботи для виявлення в подальшому недоліків і резервів, а також розробка заходів, спрямованих на відновлення і збільшення обсягів виробництва та реалізації, підвищення ефективності їх діяльності.

Роль аналізу полягає в оцінюванні діяльності господарюючих суб'єктів виявленні та обчисленні величини невикористаних резервів. Проведення аналізу має сприяти поліпшенню управління підприємством, зміцненню його ринкових засад і подальшому зростанню ефективності його діяльності.

Метою вивчення дисципліни є вироблення у студентів активного підходу до впливу на господарську діяльність для забезпечення ефективного управління, запобігання можливостям виникнення окремих диспропорцій у виконанні встановлених завдань, можливість використання нових підходів аналізу якості й відновлення продукції, використання основних засобів, матеріальних і трудових ресурсів, собівартості, прибутку, фінансового становища. У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- суть, принципи, методи економічного аналізу;
- організацію економічного аналізу, систему економічних досліджень, інформаційне забезпечення;
- виявлення динаміки, причин відхилення фактичних показників від планових, розрахункових;
- визначення резервів, методи розробки заходів щодо дослідження виявлених результатів і надання результатів аналізу відповідним зацікавленим службам для прийняття ефективних управлінських рішень;

уміти:

- проводити дослідження та аналізувати результати економічного аналізу;
- складати рекомендації для прийняття ефективних рішень щодо результатів аналізу.

Економічний аналіз виступає як прикладна функціональна наука, спрямована на створення інформаційного забезпечення вибору та прийняття управлінських рішень. Відповідно дисципліна “Економічний аналіз” у навчальному процесі посідає одне з головних місць. При вивченні дисципліни “Економічний аналіз” робочою навчальною програмою передбачена певна кількість годин самостійної роботи, завдання якої полягає в засвоєнні знань і закріпленні навичок аналізу конкретних економічних показників.

Методичні вказівки щодо самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економічний аналіз» містять: перелік тем, погодинний розклад лекцій і самостійної роботи з навчальної дисципліни, перелік тем і питань для самостійного опрацювання, питання до модульного контролю.

1 ТЕМИ ТА ПОГОДИННИЙ РОЗКЛАД ЛЕКЦІЙ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ пор.	Тема	Денна форма навчання, ОА		Заочна форма навчання, ОА	
		Кількість годин (лекц.)	Кількість годин СРС	Кількість годин (лекц.)	Кількість годин СРС
1	Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу				
2	Метод і методичні прийоми економічного аналізу				
3	Види аналізу та його інформаційне забезпечення				
4	Аналіз фінансового стану підприємства				
5	Аналіз прибутку і рентабельності				
6	Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг				
7	Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці				
8	Аналіз довгострокових активів підприємств				
9	Аналіз матеріальних ресурсів та ефективність їх використання				
10	Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції				
	Усього годин за семестр				

2 ПЕРЕЛІК ТЕМ І ПИТАНЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Тема 1 Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу

1. Економічний аналіз як галузь економічної науки.
2. Основні етапи розвитку курсу «Економічний аналіз».
3. Предмет, зміст, завдання та основні категорії економічного аналізу.
4. Види й напрями економічного аналізу.
5. Зв'язок економічного аналізу з іншими науками і навчальними дисциплінами.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає зміст економічного аналізу?
2. Назвіть основні етапи економічного аналізу.
3. Пояснити, у чому полягає зміст економічного аналізу.
4. Які існують види й напрями економічного аналізу?
5. Розкрити зв'язок економічного аналізу з іншими дисциплінами.

Література: [6, с. 7-35; 9; 5, с. 22-38; 16, с. 29-52].

Тема 2 Метод і методичні прийоми економічного аналізу

1. Метод економічного аналізу.
2. Принципи аналітичного дослідження.
3. Інші методи і технічні прийоми.
4. Елімінування. Розрахунки факторів за допомогою ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць.

Питання для самоперевірки

1. Що розуміють під методом економічного аналізу?
2. Які характерні особливості методу економічного аналізу?
3. Розкрийте зміст логічного прийому «елімінування» і де його використовують в економічному аналізі?
4. У чому полягає суть та напрями використання способу ланцюгових підстановок?

Література: [5, с. 46-87; 6; 9; 10, с. 45-67; 16, с. 52-99].

Тема 3 Види аналізу та його інформаційне забезпечення

1. Види економічного аналізу.
2. Система економічної інформації.
3. Інформаційне забезпечення економічного аналізу та його структура.
4. Комп'ютерні технології аналітичних робіт.

Питання для самоперевірки

1. Які існують види економічного аналізу?
2. Сутність інформації та її роль в аналітичному дослідженні.
3. Що таке інформаційне забезпечення?
4. Корпоративні інформаційні системи та їх значення для формування інформаційної бази економічного аналізу.

Література: [8, с. 37-55; 9; 16, с. 126-158].

Тема 4 Аналіз фінансового стану підприємства

1. Значення, завдання, етапи та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства.
2. Експрес-аналіз бухгалтерської звітності.
3. Аналіз активів та пасивів підприємства.
- 4 Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.
5. Аналіз руху грошових коштів.
6. Аналіз фінансової стійкості підприємства.
7. Аналіз ділової активності підприємства.
8. Методи порівняння рейтингової оцінки підприємств.

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризуйте об'єкти та основні етапи аналізу фінансового стану підприємства.
2. Назвати основні завдання аналізу фінансового стану підприємства для різних користувачів інформації.

3. Пояснити особливості проведення експрес-аналізу.
4. Які основні методи використовують при аналізі фінансового стану?
5. Пояснити порядок розрахунку показників, що характеризують платоспроможність і ліквідність підприємства?
6. Сформулювати мету і завдання аналізу грошових потоків.
7. Які є способи аналізу грошових потоків?
8. Яка методика ділової активності підприємства?

Література: [5, с. 215-290; 9; 16, с. 204-173].

Тема 5 Аналіз прибутку і рентабельності

1. Мета, завдання, етапи та методи аналізу доходів, витрат та прибутку.
2. Формування доходів, витрат і прибутків підприємства. Аналіз динаміки та структури доходів і витрат діяльності підприємства.
3. Аналіз прибутку від реалізації продукції: джерела формування та напрями використання.
4. Аналіз резервів збільшення прибутку.
5. Аналіз рентабельності продукції.

Питання для самоперевірки

1. Які завдання ставляться перед аналізом прибутку підприємства?
2. Поясніть, як формується прибуток підприємства.
3. Що таке чистий прибуток?
4. Назвіть фактори, які впливають на прибуток від реалізації.
5. Назвіть види рентабельності та охарактеризуйте їх.
6. Як використовується звіт про фінансові результати для розрахунку й аналізу показників рентабельності?

Література: [9, с. 167-195; 10, с. 135-146; 15].

Тема 6 Аналіз виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг

1. Завдання, джерела і методи аналізу виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг.
2. Аналіз динаміки обсягу виробництва та реалізації продукції.
3. Аналіз номенклатури, асортименту та структури виробництва продукції.
4. Аналіз якості виробленої продукції.
5. Аналіз ритмічності виробництва.
6. Аналіз реалізації продукції.

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризувати значення та завдання аналізу виробництва продукції.
2. Назвати види джерел інформації, необхідної для аналізу виробництва та реалізації продукції.
3. Вказати послідовність проведення аналізу обсягів і структури виробництва продукції.
4. Обґрунтувати необхідність проведення та послідовність аналізу якості продукції.
5. Вказати послідовність проведення аналізу ритмічності виробництва.

Література: [5, с. 377-420; 8; 9; 16, с. 349-377].

Тема 7 Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці.

1. Завдання, джерела і методи аналізу використання трудових ресурсів та витрат на оплату праці.
2. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами, їх складу та руху.
3. Оцінка використання робочого часу.
4. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів.
5. Аналіз використання фонду оплати праці.
6. Вплив трудових факторів на ефективність господарської діяльності.

Питання для самоперевірки

1. За допомогою яких показників оцінюють забезпеченість підприємства трудовими ресурсами?
2. Як розраховують та аналізують оборот та стабільність робочої сили?
3. За якими показниками аналізують використання робочого часу?
4. Який економічний зміст показників продуктивності праці та трудомісткості?
5. Із яких елементів складається фонд оплати праці?

Література: [16, с. 377-454; 1; 9; 6, с. 265-286].

Тема 8 Аналіз довгострокових активів підприємств

1. Завдання джерел та методи аналізу довгострокових активів підприємства.
2. Аналіз складу, структури і руху засобів виробництва.
3. Аналіз забезпеченості підприємства засобами виробництва та їх технічного стану.
4. Аналіз ефективності використання засобів виробництва.
5. Вплив засобів виробництва на ефективність господарської діяльності.

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризувати склад, структуру і стан засобів виробництва.
2. Який вплив засобів виробництва на ефективність господарської діяльності?
3. За якими показниками аналізують забезпеченість довгострокових активів підприємства?
4. Дати визначення економічного змісту показників ефективності використання основних засобів.

Література: [16, с. 273-303; 9; 6, с. 335-356].

Тема 9 Аналіз матеріальних ресурсів та ефективність їх використання

1. Завдання, джерела, етапи і методи аналізу використання матеріальних ресурсів.
2. Забезпеченість діяльності підприємства матеріальними ресурсами.
3. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.

4. Вплив рівня матеріальних витрат на ефективність господарської діяльності

Питання для самоперевірки

1. Які чинники впливають на рівень матеріальних витрат у собівартості продукції?
2. Охарактеризуйте алгоритм розрахунків під час аналізу матеріальних витрат за чинниками.
3. За якими показниками здійснюють аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів?

Література: [5, с. 591-606; 6; 9; 16, с. 303-314].

Тема 10 Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції

1. Завдання, джерела і методи аналізу витрат та собівартості продукції.
2. Аналіз загальної суми собівартості товарної продукції.
3. Аналіз витрат за елементами та калькуляційними статтями.
4. Аналіз собівартості одиниці продукції.
5. Аналіз витрат на одну гривню товарної продукції.
6. Зведений підрахунок резервів зниження собівартості продукції.

Питання для самоперевірки

1. Пояснити значення та назвати завдання аналізу витрат на виробництво продукції (робіт, послуг тощо).
2. Які джерела інформації використовують для аналізу витрат на виробництво продукції?
3. Назвати особливості аналізу собівартості одиниці продукції.
4. Розкрити методику аналізу прямих і непрямих витрат.
5. Як визначити резерви зниження собівартості продукції на перспективу?

Література: [5, с. 518-549; 9; 16, с. 454-505].

3 ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1

1. Яке місце посідає аналіз у пізнанні економічних явищ та суспільних процесів?
2. Які завдання стоять перед економічним аналізом на підприємствах?
3. Роль економічного аналізу як засобу підвищення ефективності виробництва за умов ринкових відносин.
4. Етапи розвитку економічного аналізу.
5. Перспективи розвитку економічного аналізу.
6. Мета й завдання економічного аналізу.
7. Основні категорії економічного аналізу.
8. Поняття факторів та їх класифікація.
9. Поняття резервів та їх види.
10. Зв'язок економічного аналізу з іншими науковими дисциплінами.
11. Предмет економічного аналізу.
12. Види економічного аналізу.
13. Що розуміють під методом економічного аналізу? Які його основні риси та характерні особливості?
14. У чому полягає суть системного підходу і як він виявляється в економічному аналізі?
15. У чому полягає суть якісних (абстрактно-логічних) та кількісних прийомів економічного аналізу?
16. Які основні абстрактно-логічні прийоми застосовують в економічному аналізі?
17. Суть прийому «порівняння». Яких умов порівнянності показників необхідно дотримуватись, користуючись прийомом «порівняння»?
18. Суть, значення та сфера використання евристичних прийомів дослідження.
19. У чому полягає сутність прийомів «мозкового штурму» та «експертних оцінок»?

20. Що таке «елімінування»? Які прийоми відносять до прийомів елімінування?
21. У чому полягає суть та значення способу ланцюгових підстановок? Алгоритми розрахунку цим способом впливу факторів у різних типах моделей.
22. Сутність інформації та її роль в аналітичному дослідженні.
23. Які основні вимоги ставлять до аналітичної інформації?
24. Джерела аналітичної інформації та особливості їх формування й використання за умов автоматизованої обробки даних.
25. Що таке інформаційне забезпечення?
26. Що таке машинна інформаційна база?
27. Корпоративні інформаційні системи та їх значення для формування інформаційної бази економічного аналізу.

Модуль 2

28. Які завдання ставлять перед аналізом прибутку підприємства?
29. Назвіть джерела інформації для аналізу прибутку та охарактеризуйте їх.
30. Поясніть, як формується прибуток підприємства.
31. Що таке прибуток, одержаний від звичайної діяльності?
32. Що таке чистий прибуток?
33. Назвіть фактори, які впливають на прибуток від реалізації.
34. Поясніть, як створюються доходи від цінних паперів.
35. Назвіть види рентабельності та охарактеризуйте їх.
36. Що таке банкрутство підприємства?
37. Що таке інфляція? Види інфляції.
38. Як вимірюється інфляція?
39. Основні завдання аналізу реалізації продукції.
40. Назвіть фактори, що впливають на обсяг реалізації продукції.
41. Яке значення має аналіз виробництва продукції, робіт і послуг за умов ринкових перетворень в Україні? Які завдання ставлять перед ним?
42. Як аналізувати обсяг товарної продукції? Які показники при цьому можна використовувати?
43. Які особливості аналізу динаміки обсягу виробництва продукції?

44. Який порядок розрахунку коефіцієнтів асортиментності та структури випуску продукції?
45. За якими показниками аналізують використання робочого часу?
46. Які фактори впливають на зміну трудомісткості?
47. Дайте визначення продуктивності праці. Назвіть фактори, що впливають на продуктивність праці одного працівника, одного робітника підприємства.
48. Сформулюйте основні завдання аналізу матеріальних ресурсів.
49. Назвіть основні прийоми та способи дослідження, які використовують для аналізу матеріальних ресурсів.
50. Які три функціональні служби підприємства повинні проводити аналіз матеріальних ресурсів?
51. У чому полягає різниця між матеріальними ресурсами та матеріальними витратами?
52. Які фактори впливають на використання основних засобів?
53. Значення аналізу собівартості продукції.
54. Які джерела інформації використовують для аналізу собівартості?
55. За якими показниками характеризують собівартість продукції?
56. Які види собівартості використовують в економіці?
57. Назвіть особливості визначення собівартості одиниці окремих видів продукції.
58. У чому полягають особливості стратегічного аналізу?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности: Учебник для экономических вузов по спец. “Бухгалтерский учет, анализ и аудит” Богдановская Л. А., Виногоров Г. Г., Мигун О. Ф. и др. Под ред. Стражева: – Минск: Высшая школа, 1997 – 363 2 изд.
2. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности: Учебник для экономических вузов по спец. “Бухгалтерский учет, анализ и аудит” Богдановская Л. А., Виногоров Г. Г., Мигун О. Ф. и др. Под ред. Стражева: – Минск: Высшая школа, – 4 изд., исправл. и дополн. 1999 – С.398.
3. Баканов М. И., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа: Учебник для эконм. специальности – М.: Финансы и статистика, 1997 – С. 415.
4. Болюх М. А., Горбатюк М. І. Збірник задач з курсу “Економічний аналіз” Навчальний посібник (Мін-во освіти і науки Укр. Київ. Нац. Екон. Ун-т, 2002 – С. 232.
5. Бутинець Ф. Ф, «Економічний аналіз» Навч. Посібник. Житомирський інженерно-технологічний інститут Державний агроекологічний університет (м. Житомир.) Житомир, 2003 – С. 679.
6. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу. Навчальний посібник, К. “Знання-Прес” 2000 – С. 207. Сер. “Вища освіта ХХІ ст.
7. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни.(Міністерство освіти і науки України Київ націон. Економічний університет, К. 2000, – С. 268.
8. Калина А. В. и др. Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровень) Учебно-мет. Пособие Калина А. В., Конева М. И., Яценко В. А) Межрегионное управление персоналом 2-е издание К. МАУП 1998, – С. 268.
9. Мец В. О. Економічний аналіз. Збірник практичних завдань і тестів за даними П(С)БО. Навч. Посібник. Мін-во освіти і науки України Київ націон. Економ. Ун-т К.2001, – С. 235.

10. Мних Е. В. Економічний аналіз на промисловому підприємстві. Мін-во освіти України та ін. – К.1996, – С. 235.
11. Мних Е. В. Економічний аналіз. Мін-во освіти України Львівський національний університет і. Івана Франка. – К. 2003, – С. 411.
12. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник для вищих навч. Закл. Тернопіль Економ. Думка 2001, – С. 454.
13. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Учебное пособие для ВУЗов эконом. спец. и направл. 4-е изд. Минск ООО «Новое знание» 2000, – С. 686. Учебник для XXI в.
14. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Учебное пособие для ВУЗов эконом. спец. и направл. 4-е изд. Минск ИП «Экоперспектива» 1999.
15. Экономический анализ: ситуации, тесты, примеры, задачи, выбор оптимальных решений, финансовое прогнозирование. Учебное пособие для экон. спец. ВУЗов Баканов М. И., Шемет А. Д., Заварихин Н. М. «Финансы и статистика» 2001, – С. 653.
16. Економічний аналіз. Навчальний посібник (Болух М. А., Бурчевський В. З., Горбатюк М. І., Чумаченко М. Г. та ін.) За редак. Чумаченко М. Г. Мін-во освіти і науки України Київ націон. економ. ун-т К.2001, – С. 540.

Додаткова

17. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности. //Под ред. Стражева. – Минск: Высшая школа, 1995.
18. Аудит. //Под ред. А. Н. Кузьминского. – К., 1996.
19. Баканов М. И., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. – М.: Финансы и статистика, 1994.
20. Житна І. П., Нескреба А. М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. – К.: Вища школа., 1992.
21. Заруби О. Д. Основи фінансового аналізу та менеджменту: Навч. посібник. – К., 1995.

22. Мельничук Г. М. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности. – К.: Высшая школа, 1990.
23. Маркарян З. Т., Герасименко Г. П. Финансовый анализ. – М., 1996.
24. Русак Н. А., Русак В. А. Основы финансового анализа. – Минск, 1995.
25. Самборский В. Й., Грищенко А. А. Анализ хозяйственной деятельности в бюджетных и научных учреждениях. – М.: Финансы и статистика, 1989.
26. Тим Джей К., Сигел Джозл Г. Методы управления стоимостью и анализ затрат. – М., 1996.
27. Хеддервин Карп. Финансово-экономический анализ деятельности предприятий / Под ред. Ю.Н. Воропаева. – М.: Финансы и статистика, 1996.
28. Хедферт Эрик. Техника финансового анализа: Пер. с англ. / Под ред. Л. П. Белых. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996.
29. Шеремет А. Д., Сайфуллин Р. С. Методика финансового анализа. – М.-ИНФРА, 1996.
30. Яцків Т. І. Теорія економічного аналізу. – Львів: Світ, 1993.
31. Баканов А. І., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа: Учебник – 3-е издание, перераб. – М. Финансы и статистика, 1993 – С.288.
32. Головки Т. В. Методика аналізу фінансового стану підприємства. – К, 1993 – С. 23.
33. Гортомолей й др. Экономический анализ и рынок. Оценка финансового состояния предприятия. – Кишинев, 1993 – С. 107.
34. Житнаї. І І., Нескреба А. М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємства: Навч. посібник. Пер. з рос. – К, Вища школа, 1992 – С. 191.
35. Карпин Я. М. Аналіз оборотних засобів в умовах ринкових відносин. Тернопіль. 1993 – С. 50.
36. Литвин В. М. Аналіз господарської діяльності в будівництві. Підручник. Львів, Світ, 1992 – С.267.
37. Митрофанов Г. В., Кравченко Г. О. Методика аналізу фінансового стану підприємства торгівлі в умовах формування ринкової економіки. Навч. посіб. – К. 1993 – С. 61.

38. Петров В. В., Ковалев В. В. Как читать баланс. – М. Финансы и статистика, 1991 – б. д.
39. Смоленюк П. С., Бондарь К. К. Анализ использования материальных ресурсов в условиях рыночных отношений. – К., Техника, 1993 – С. 107.
40. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств та об'єднань. Навч. посібник. – К. 1992 – С. 233.
41. Яцків М. І. Теорія економічного аналізу. Підручник. Львів, Світ, 1993 – С. 215.
42. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности, под общей редакцией В. И. Стражева. Минск, Высшая школа. 1997 – С. 363.